maatschappelijke ontwikkeling voor iedereen
MO GROEP+

memo

Aan Commissie VWS
Van Marijke Vos, voorzitter MOgroep
Datum 3 september 2013
Betreft Position paper MOgroep, Kwaliteitssystematiek in nieuwe Jeugdwet

Kwaliteitssystematiek in nieuwe Jeugdwet

Inleiding

Staatssecretaris Van Rijn van VWS heeft op 1 juli 2013 mede namens staatssecretaris Teeven van VenJ, een voorstel voor de nieuwe Jeugdwet naar de Tweede Kamer gestuurd.

Doel van het wetsvoorstel is het jeugdstelsel zo te vereenvoudigen en effectiever te maken, dat stimuleren van de eigen kracht van de jongere, het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin en de sociale omgeving sterk verbetert. De wet moet per 1 januari 2015 ingaan.

Een onderdeel van het wetsvoorstel vormt de professionalisering van medewerkers werkzaam binnen het lokale, brede jeugdhulpdomein. Dit omvat meerdere sectoren waaronder Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening en daarin werkzame professionals: jongerenwerkers, kinderwerkers, (school-)maatschappelijk werkers. Deze ‘laag’ onderhoudt nauw contact met CJG’s, scholen, ouders (oa via peuterspeelzaalwerk) en buurten. En jeugdzorg, politie enz. Men signaleert vroeg en pakt problemen laagdrempelig snel op. Het gaat dan om gedrag, ontwikkeling, armoede, verwaarlozing enz.

Het kabinet wil getuige de nieuwe Jeugdwettekst dat jeugd*hulp* alleen nog gedaan wordt door jeugd*zorg*werkers die voldoen aan de geldende jeugd*zorg*norm. De MOgroep vindt dat een overbodig zware insteek. Lichte jeugd*hulp* hoort bij die werkers in de frontlinie die lokaal samenwerken met onder meer *jeugdzorg*. Als nodig kunnen zij die gespecialiseerde jeugdzorg aanschakelen. Hieronder leggen wij dit uit en bieden een alternatief.

De MOgroep is de brancheorganisatie
voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

Doelstelling wet

De wet zet in op een *transformatie* in de ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en gezinnen naar:

1 **Preventie en eigen kracht**
Preventie en uitgaan van eigen verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden van jeugdigen en hun ouders, met inzet van hun sociale netwerk;

2 **Demedicaliseren, ontzorgen en normaliseren**
Door het opvoedkundig klimaat te versterken in gezinnen, wijken, scholen en in voorzieningen als kinderopvang en peuterspeelzalen;

3 **Eerdere, en de juiste hulp op maat**
Om het beroep op dure gespecialiseerde hulp te verminderen (specialistische zorg naar de voorkant);

4 **Integrale hulp aan gezinnen volgens het uitgangspunt "één gezin, één plan, één regisseur"**
Door ontschotting van budgetten ontstaan meer mogelijkheden voor betere samenwerking en innovaties in ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en gezinnen;

5 **Meer ruimte voor professionals**
Om de juiste hulp te bieden door vermindering van regeldruk; met betrokken professionals die sociale netwerken in de omgeving van het gezin weten in te schakelen en met het vermogen om samen te werken met vrijwilligers en familieleden en zo hun kracht weten te benutten.

De MOgroep onderschrijft deze doelstelling van harte.

Kwaliteit in de wet

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel staat dat de verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke kwaliteit van de beroepsbeoefening bij de beroepsgroepen zelf ligt: de professionals in het brede jeugddomein dienen zelf hun kennis en vaardigheden op peil te houden door na- en bijscholing. Het kabinet wil de kwaliteit van de jeugdhulp en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen borgen door de beroepsgroepen die jeugd*hulp* uitvoeren onder registratie en tuchtrecht te brengen.

De meeste jeugdhulp is geen jeugdzorg

Ook is het kabinet voornemens om de resultaten van het professionaliseringstraject voor de huidige jeugd*zorg* (STIPJ) één op één door te vertalen in het nieuwe jeugdstelsel. En wel door de in de jeugd*zorg* ontwikkelde 'norm van verantwoorde werktoedeling' voor de hele jeugd*hulp* in een AMvB behorend bij de nieuwe Jeugdwet op te nemen. Een 'tenzij-bepaling' geeft vervolgens aan dat van die norm mag worden afgeweken als dit gemotiveerd wordt door de aanbieder.
In feite geldt dat dan dus voor alle andere sectoren dan de huidige jeugdzorg, inclusief Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening, waarvan de omvang wordt geraamd op 60% van het jeugd*hulp*domein. Het merendeel dus.

Doel stelselwijziging: licht, preventief, vroegsignaleren

Gezien het doel van de stelselwijziging moeten vormen van jeugdhulp 'zo licht als mogelijk zijn' en zoveel mogelijk aan de voorkant (preventief) georganiseerd worden. Opschalen naar een zwaarder niveau van gespecialiseerde jeugdzorg, desgewenst met registratie en tuchtrecht, moet tijdig indien noodzakelijk.

De MOgroep is de brancheorganisatie
voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

Jeugdhulp Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening
Kinder- en jongerenwerkers, (school)maatschappelijk werkers en buurtwerkers bieden verschillende vormen van (lichte) jeugdhulp en opvoedondersteuning. In de buurt, op school, zowel collectief als individueel en met inzet van de eigen omgeving van de kinderen, jongeren, het gezin. Zij kennen de kinderen en jongeren in de buurt, spreken hen aan op straat, werken aan perspectief en bieden integrale hulp aan gezinnen.

Door activiteiten met kinderen en jongeren te ondernemen, door coaching en activering weten zij zo 'en passant' kinderen en jongeren te stimuleren op ene positieve manier. Overlast en (verdere) ontsporing te voorkomen, en komen ze in contact met kwetsbare gezinnen en jeugd. Of helpen na reclassering of schooluitval jongeren terug de maatschappij in. In deze gevallen voeren niet-geregistreerde professionals adequate jeugdhulp uit.

Ze weten jeugdzorg te vinden als intensieve en zwaardere begeleiding nodig is. Er zijn veel mooie praktijkvoorbeelden waarbij samenwerking tussen de lokale welzijnswerkers en jeugdzorg tot goede resultaten leidt.

Onwerkbare & dure knip
Als de wet registratie voor *alle* vormen van jeugd*hulp* zou verplichten, kunnen jeugd- en jongerenwerkers, maatschappelijk werkers, opvoedingsondersteuners en buurtwerkers deze vorm van jeugdhulp niet meer bieden, terwijl de wet juist een omslag beoogt *naar* deze vormen van lichte integrale jeugdhulp, met op het juiste moment bij complexere problematiek inschakelen van gespecialiseerde jeugdzorg.

Er wordt een onwerkbare knip gemaakt tussen dat wat valt onder 'preventie' (Wmo) en dat wat valt onder 'lichte jeugdhulp' (jeugdwet). De MOgroep is van mening dat toegang tot zwaardere zorg niet beperkt moet worden door wettelijk toestaan van jeugdhulp uitsluitend door geregistreerde beroepskrachten, tenzij…

De MOgroep waarschuwt voor hoge kosten, onnodige drempels voor snelle lichte hulp, wegvallen van vroegsignalering in het wijknetwerk en vernietiging van expertise van sociaal professionals als straks alleen geregistreerde jeugdhulpprofessionals die hulp mogen geven.

De frontliniewerkers moeten uiteraard wel beschikken over competenties die hen in staat stellen om te signaleren en met jeugdzorg samen te werken, waar dit nodig is.

Tien Kerncompetentie W&MD
Het werkveld heeft dan ook tien vastgestelde kerncompetenties voor de sociaal werker die deze lichte vormen van hulp en in de wet beoogde omslag ondersteunen. Signaleren, versterken eigen kracht, netwerk betrekken, samenwerken en op juiste moment gespecialiseerde hulp inschakelen maken onderdeel uit van dat competentieprofiel. Het werkveld investeert in de ontwikkeling van professionals op deze competenties richting vakvolwassenheid.

Het alternatief
MOgroep pleit voor:

- Een breed en integraal kwaliteitskader voor de jeugdhulp, gebaseerd op een samenhangende kwaliteitsvisie op de jeugdketen en de onderdelen ervan, aansluitend op de doelstellingen van de jeugdwet.

- Voor de gehele jeugdketen gelden kwaliteitseisen. Branche- en beroepsorganisaties en cliëntenorganisaties die een verantwoordelijkheid hebben in de uitvoering van de nieuwe Jeugdwet, werken dit kwaliteitskader voor Jeugdhulp gezamenlijk uit. Met criteria die expliciet maken wanneer het wel en wanneer het niet noodzakelijk is om gebruik te maken van een geregistreerde professional. In sommige situaties en ten aanzien van sommige criteria – gekoppeld aan het begrip jeugdhulp – zullen partijen met elkaar overeenkomen dat registratie van toegevoegde waarde is. In sommige situaties of bij sommige werkzaamheden is het niet noodzakelijk om gebruik te maken van geregistreerde professionals. Dit is ook in de beeldvorming een belangrijk punt. Beargumenteerd afwijken (*de tenzij*) werpt in de praktijk een grotere drempel op dan voldoen aan de norm (de hoofdregel).

- Een gelijk speelveld. Door de criteria te formuleren voor als het *niet* noodzakelijk is om een geregistreerde professional in te schakelen, worden mogelijke drempels voor gemeentelijke vertegenwoordigers (die deze argumentatie nodig hebben) geslecht. Hierdoor ontstaat er een gelijk speelveld (level playing field) tussen de partners.

  Toelichting: *In het wetsvoorstel voor de nieuwe Jeugdwet gaat VWS uit van een kwaliteitskader ter operationalisering van de norm van verantwoorde werktoedeling. Het kwaliteitskader zal een set van criteria met daarbij behorende indicatoren bevatten en als leidraad moeten dienen voor jeugdhulpaanbieders om te bepalen in welke gevallen gebruik moet worden gemaakt van geregistreerde of niet geregistreerde professionals. Circa 60% van de professionals die jeugdhulp werkzaamheden verrichten (vallend onder de nieuwe Jeugdwet) kan niet of nog niet voldoen aan de registratie-eisen en valt daarmee nu onder de tenzij-bepaling. De werkgever moet aantonen dat er sprake is van een verantwoorde werktoedeling.*
  Ook al begrijpen aanbieders hoe de norm bedoeld is, zij krijgen te maken met inkopende gemeenten die voor hen onvoorspelbaar kunnen zijn en wellicht ook – op basis van de "hoofdregel, tenzij" – een impliciete eis van registratie zien. Dat kan (hypothetisch) betekenen dat gemeenten de keuze maken om op "safe" te spelen en liever zouden kiezen voor een geregistreerde professionals. Hierdoor zou een ongelijk speelveld kunnen gaan ontstaan.

- Met ruimte voor verschillende manieren om kwaliteit te versterken, te voldoen aan kwaliteitseisen en kwaliteit aan te tonen.
  De branche W&MD kiest niet voor een systeem van verplichte beroepsregistratie.
  De branche werkt aan indicatoren die iets zeggen over het resultaat bereikt bij en met de burger.
  Ook werkt de branche met de 10 kerncompetenties voor de brede sociaal werker. Deze

kerncompetenties passen bij de gewenste omslag naar preventie, eigen kracht en integrale hulp dichtbij en in de eigen leefomgeving, en kunnen integraal worden toegepast voor het brede sociale domein. De kerncompetenties zijn mede ontwikkeld om de van oudsher zeer diverse en versnipperde beroepen binnen het welzijnswerk, de beroepsidentiteit en het zelfbewustzijn te versterken.

- De branche W&MD is geen tegenstander van beroepsregistratie maar beschouwt registratie niet als de kern van kwaliteitszorg. Binnen de branche welzijn, vormen de maatschappelijk werkers momenteel de enige beroepsgroep die wel een registratiesystematiek kennen. Dat betreft een vrijwillige registratiesystematiek. Wanneer de professional aan de door het BAMw (Beroepsregister van Agogisch en Maatschappelijk werkers) gestelde criteria voldoet, beschikt deze in beginsel over voldoende competenties om het vak voor een periode kwalitatief verantwoord uit te oefenen.

- Verbreding van het kwaliteitskader naar het sociale domein. Vanwege de verantwoordelijkheid van gemeenten voor het sociale domein en de beoogde integrale aanpak (jeugdwet, Wmo en participatiewet) zal het kwaliteitskader voor de jeugd op termijn verbreed moeten worden naar het gehele sociale domein

De MOgroep is de brancheorganisatie
voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening